

Leopardi
Trad. de J. Carner

A LA SEVA AMADA*

O tu, cara bella
que amor de lluny m'inspires
o bé escondint la faç (tret que en el somni
sacsegis, ombra divinal, mon cor,
o als camps on resplendeixi
més bell el jorn i el riure de natura):
¿és que el segle innocent deliciaries
que porta el nom de l'or,
o, ànima fina, voles
entre la gent, o bé la sort avara
el teu esguard, que per nosaltres vela
pels venidors prepara?

Avui, veure't viventa,
esperança ninguna no m'avança,
sinó per aquella hora
que nu, sense company,
per un nou viarany
a aquell més pur estatge
vindrà mon esperit. Creguí tot d'una

* Diu Leopardi al volt d'aquesta cançó seva: «La dona, això és, l'amada de l'autor és una d'aquelles imatges, una d'aquelles fantasmes de bellesa i virtut celestial i inefable que tot sovint se'ns acuden a la fantasia en el son i en la vetlla, quan som no gaire més que minyons, i després alguna vegada en el son o en la quasi alienació de la ment quan som joves. En una paraula, és «la dona que no trobem». L'autor no sap si la seva amada... sigui ja nada o hagi de néixer mai: sap que ara no viu a la terra i que nosaltres no som pas els seus contemporanis: la cerca entre les idees de Plató, la cerca a la Lluna, en els planetes del sistema dels estels. Si hom voldrà anomenar amorosa aquesta cançó, serà tanmateix segur que aquest tal amor no pot dar ni sofrir gelosia, perquè, tret de l'autor, cap amant terrenal no voldrà fer l'amor amb el telescopi.» (*Nota de Josep Carner*).

al primé' esbadellar-se de la meva
diada incerta i bruna
que fores viadora
en aquest sòl estèril. Però cosa
a tu semblant no hi ha en el món: si alguna
et fos igual i tot de fesomia
d'accionat i parla,
força menys bella, així i tot seria.

Enmig de tantes penes
com a la humana edat
posa davant el fat,
si vera, com et pinta
mon pensament, t'amés algú en la terra,
per ell també seria
aquest viure beat;
i prou veig clarament que altra vegada
de lloança i virtut anà' en seguici
ton amor em faria,
com a la primeria
dels anys. A nostra angoixa
el cel, però, cap reconfort va unir-hi:
vida mortal, havent ta companyia,
la que en el cel endeua semblaria.

Jo per les valls on la cantada sona
del pagès trafegut
m'assec i em queixo de la jovençana
error que m'abandona;
pels turons faig memòria, faig planyença
de l'esperança i el desig perdut
de les meves diades:
i, de tu imaginant,

obro els ulls palpitant.
Jo conseguís en aquest segle bròfec,
en eix aire nefande d'alta espècie
servar! que de la imatge, a bastament,
essent-me pres el ver, seré content.

Si una d'aquelles eternals idees
fossis, que mai vestides
de la sensible forma
vol el seny eternal
ni que en mig de deixalles atüides
provin afanys de vida funeral:
o si altra terra dant la volta cèlica
entre incomptables noms haver-te pot,
i és un estel més bell que t'irradia
de sol no tan remot
i respire un èter més benigne,
d'aquí on són breus i infaustes les anyades
rep aquest himne d'un amant ignot.

CHOR DE LES MÒMIES

Sola eterna en el món, a qui es decanta
tota creada cosa,
o Mort, en tu reposa
nostra nua natura,
no amb goig, però segura
contra l'antic dolor. La nit pregona,
dins la confosa ment,
volta el greu pensament
de fosca i al desig i l'esperança
ja sent manca de delit,
nostre àrid esperit,
tot deslligat d'afany i de temença,
i sense tedi, vàcues
consum, lentes edats.
Visquérem. Com de paorosa larva,
i de somnis suats
recordança confosa
al minyonet lactant vaga dins l'ànima
a la memòria en resta
del nostre viure, que de lluny no arriba
a esclariment. Què fórem?
Quin fou el punt coent
que duia el nom de vida?
Cosa estupenda, arcana,
la vida avui, al nostre pensament,
tal com la mort ignota
apar al del vivent.
Com, quan era vivent, mort defugia,
ara defuig el flamejar vital
nostra nua natura,
no amb goig, però segura:

car ésse' afortunat
nega a mortals i nega a morts el fat.

A SÍLVIA

Sílvia, del temps encara
de la vida mortal faràs memòria,
llavors que resplendia la bellesa
en els teus ulls enriolats i esquivols,
i alegre i consirosa
pujaves el llindar de juvenesa!
Sonaven les quietes
cambres i, vora teu, tot senderó
de la teva perpètua cançó,
quan a les tasques femenils atenta,
seguda, bellament
del futur delitós eres contenta
que duies a la ment.
Era el maig olorós, i tu solies
així menar tos dies.
Llavors els estudis
gentils deixant i els meus papers suosos,
on la flor de la meva primeria
i de mi despenia,
damunt el porxo del pairal estatge,
parava les orelles
ta veu en escoltar
i l'apressada mà
que recorria la penosa tela.
El cel serè plaïa'm de mirar
i les daurades vies i les hortes
i aquella mar al lluny, i la muntanya.
I mai llengua mortal podria dir
ço que sentia al si.
Que pensaments suaus i que esperances,
quins cors, oh Sílvia mia!

Com llavors se'ns mostraven
la vida humana, el fat!
Quan de tanta esperança a mi em recorda,
un sentiment em nua
acerb, desconsolat,
i altra vegada em dol ma desventura.
Oh natura, natura
per què l'has enganyada
de tant a ta fillada?
Ans que l'hivern no eixarreís les herbes,
escomesa i vençuda
d'un mal reclòs, vas caure, o tendraleta.
La flor de tes anyades
mai no l'has vist, i no t'amorosiren
el cor les alabances regalades
o de la teva negra cabellera
o dels teus esguards enamorats i esquiús
ni de l'amor els camps no van parlar-te
en els dies festius.
També fa poc ma dolça
esperança finà: també negaren
els fets la juvenesa
a mos anys. Ai mesquina,
i com, com has passat
cara companya en la novella edat!
Aquest és aquell món? Aquests els gaudis,
l'amor, les obres i esdeveniments?
Aquesta és la fortuna del vivents?
Quan el ver va aparèixer,
tu, mísera, caigueres, tot signant
la mort geliua i una tomba nua,
ta mà, de lluny estant.

SOBRE EL RETRAT D'UNA BELLA DONA
ESculpIT EN SON MONUMENT SEPULCRAL

Tal fores: sota terra
ara ets pols i esquelet. Damunt els ossos
i el fang, posat immòbilment, debades,
mut, contemplant de les edats el vol,
està, sols de memòries i de dol
custodi, el simulacre
de la beltat passada.
I la dolça mirada
que trémer féu si immòbil, com ja sembla,
a la d'altri fitava; el llavi ardit
d'a on, com d'urna plena,
s'abocava el plaer; el coll, cenyit
ja pel desig; aquella mà amorosa
que tot sovint, estesa,
la mà sentí glaçar-se que estrenyia,
i el si que féu la gent
tenyir-se obertament de pallidesa,
van ésse' una vegada: fang i ossos
ets ara, i eixa vista
vituperosa i trista un roc amaga.
En nostra companyia,
el fat així tota semblança postra
que imatge més vivent
del cel ens pareixia.
O misteri eternal de l'ésser nostre!
Avui inenarrable
font d'excelsos, d'immensos
imaginars i senys,
grandeja la bellesa
com esplendor vibrat per la natura

damunt eixos arenys,
que de fets sobrehumans i de reialmes
afortunats i d'auris mons, talment,
sembla que ens doni signe
i ferm sollevament:
per poca violència
demà, sull a la vista,
abominós, abjecte,
es torna aquell que havia estat suara
com un angèlic vis,
i dins les ments alhora
s'ha fet aquell mirable
concepte que hi movia, fonedís.
Somnis altius, desigs sense riberes,
en nostra ment errívola,
creen doctes acords
per virtut natural: i és allavors
que en una mar deliciosa, arcana
va errant l'ànima humana,
gairebé com l'impàvid
nedadó' en l'oceà fa en sos deports.
Mes torna's, si l'orella
fereix discorde accent,
no re aquell paradís en un moment.
Com ets, natura humana
frèvol en tot, i vil!
Per què sentir tan alt, o pols i ombra?
Però si ets gentil
en part, com esdevé que tos més dignes
pensaments i glatits
siguin lleument i per tan baixes causes
encesos o extingits?

LA VIDA SOLITARIA

La pluja matinal — quan saltirona
batent les ales en la closa estada
la gallineta, i al balcó traspunta
l'habitador del camp, i el sol, en nèixer,
son trèmul raig dispara entre les gotes
que van caient — a la cabana mia,
colça tustant, obre mos ulls. I m'alço,
i els nuvolets flongíssims, i el murmuri
primer de l'ocellada, l'aura fresca
i els riolers pendissos beneeixo:
massa us he vist i conegut, funestes
parets de la ciutat, on fa sa via
darrera el dol son companyó, que és l'odi,
i he vist adolorit, i cal que hi mori,
si, i ben tost! Per bé que poca, em mostra
alguna pietat en estes bandes
naturalesa, a mon esguard un dia
tan altrament cortès. I els ulls apartes
ça com lla del mesquí; menyspreadora
d'afanys i de malastres, a la reina
Felicitat serveixes, o natura.
En cel, en terra, a l'infeliç no resta
cap amic, cap recer, llevat del ferro.
M'assec tal volta en una part soliu
damunt un greny, d'un llac o la ribera,
encoronat de taciturnes plantes.
Allà, quan en el cel roda migdia,
el sol bé pinta sa tranquil·la imatge;
no hi ha glatit al vent d'herba ni fulla,
ni s'arrufa cap ona, ni rondina
cap cigala, ni ocell esbat les ales

en el ram, ni brumeixen papellones;
no hi ha a vora ni lluny veu ni defici
a veure o a sentir, car sempreja
una altíssima pau aquelles ribes:
per on mig s'esdevé que jo m'oblidi
de mi mateix i el món, seient immòbil:
m'apar que jeguin deslligats mos membres,
i que esperit o seny ja no els trasbalsi,
i que llur calma, que temps ha que dura,
es confongui del lloc amb el silenci.
Amor, amor, bé massa lluny volares
de mon sí que fou cald en altres dies
i fins roent. Amb freda mà la pena,
però, va estrènye'l: en la flor dels dies
gel s'ha tornat. Del temps que davallares
a mon sí, faig memòria. Temps dolcíssim,
irrevocable, quan al jovenívol
esguard es bada la planyent escena
del món, i li somriu amb la parença
de paradís. Al minyonet trontolla
en el pít el seu cor, de l'esperança
virginal i el desig; per a la feina
d'aquesta vida com a joc o dansa
el trist mortal s'apresta. No tan d'hora,
Amor, però, vaig reparar-te: el viure
meu, colltorçat l'havia la fortuna,
i altre que el plor seguit no convenia
a mos ulls. Tanmateix, si de vegades
en pendís a solei, davant l'aurora
tácita, o quan els puigs i les teulades
i els camps lluen al sol, de donzelleta
galant se'm fa la cara trobadissa,
o quan s'estiva nit entre la plàcida

calma, tornant a la ciutat, l'errívola
passa aturo, mirant la terra eixuta,
i d'una noia que en la nit prolonga
la tasca de ses mans, sento que sona
el cant subtil en retirades cambres,
a batre n'és mogut mon cor de pedra;
mes ai, que prest a la sopor ferrissa
torna, que es en mon pit estranya tela
tot moviment suau. O cara lluna!
Dansen les llebres a la selva, sota
ton raig tranquil, i el caçador se'n queixa
al matí, car veu falses, embullades
les petges, i dels caus el foravien
trastocaments arreu. Oh, salve, reina
benigna de la nit! Infaust davalla
el teu raig entre els núvols i els abissos,
o fins al cor d'abandonades cases,
damunt d'acer del lladre que, tot pàlid,
parant l'oït, de lluny estant observa
la fressa dels cavalls i de les rodes
o bé el trepig damunt la via muda;
després, de cop, amb les sonores armes
i la veu ronca i la ganyota fúnebre,
glaça la sang al passatger, que deixa
mig mort i nu ben aviat, per entre
el rocam. En contrades ciutadanes
al vil arlot és ta llum blanca infausta,
que a murs d'hostal ell s'ha arrambat, i l'ombra
segueix secreta, i para, i l'abasarden
balcons oberts, enceses llumaneres.
A ment malvada infaust, sempre benigna
en serà ta presència per aqueixos
costers, on a mos ulls només paleses

solacívols turons, camps esbarjosos.
I jo, però, tot innocent com era,
el teu raig enciser bé l'acusava
en habitat indret, quan m'oferia
la mirada humana, o a la meva
posats humans mostrava. Jo tothora
l'alabaré, naveguis entre els núvols
o, del camp eternal tota serena
dominatriu, la veu humana, flèbil,
miris. Mut i soliu m'has de reveure
vagant sovint pels boscos i les ribes
tendrals, i prou content seure'm a l'herba
si cor i alè per al sospir no em manquen.

A LA ITÀLIA

(Fragment)

Jo veig, o pàtria meva, les muralles
i els arcs, els simulacres, les columnes,
de la nostra avior les ermes torres,
però la teva glòria no veig pus;
no veig el ferro, el llor que afeixugaven
nostres pares antics. Tornada inerme,
ara ton front, ton pit els mostres nus.
Ah, quantes de ferides,
quin esblaim, i que sang! Oh com t'albiro
formosíssima dona!
Digueu, digueu, demano al món i al cel,
qui així l'ha malmenat? I pitjó encara,
qui carregà ambdós braços de cadenes?
talment que ella, escampada
la seva cabellera i sense vel,
seu negligida, sens consol, en terra,
tot amagant la cara
entre el genolls i plora.
Plora, que bé t'escau, Itàlia mia,
les gens a vèncer nada
en la sort venturosa i en la impia.
Fossin tos ulls dues vivents fontanes,
a ton dany i al menyspreu encar no fóra
el teu plor escaient,
que tu fores senyora
i ara ets serva indigent.
Qui de tu escriu o parla que no digui,
ton passat glorieig en recordar:
—Fou gran, ja no és aquella.—
Per què, per què? On és la força antiga,

les armes, la constància, i el gosar?
Qui et descenyia el glavi?
Qui et va traïr? quin art, quina fatiga
o quin poder tan gran pogué llevar-te
mantell i benes d'or? I com caigueres
i quan de tanta altesa
a lloc tan vil? Ningú
no pugna per a tu?
Cap de tos fills no vol
defensar-te? Les armes,
ací les armes! combatré tot sol,
cauré tot sol. I fes-me
o cel, mercè, que sia
fos per als pits itàlics la sang mia.
On són tos fills? Sento la fressa d'armes,
carros i veus i la timbaleria;
en estranya contrada
guerreja ta fillada.
Espera, Itàlia, espera. Veig, o em sembla,
de peons i cavalls l'onejadissa,
i fum i polsegams,
i lluentaig d'espases
com en la boira els llamps.
I no et confortes? I tos ulls que tremen
girar no pot a l'esdeveniment
dubtós? Per què batalla
en aquells camps l'italià jovent?
Oh déus, o déus! combaten
els itàlics acers per altra terra.
Oh trist d'aquell que és traspasat en guerra,
no per aquelles ribes
pairals i per la dolça companyona
i el seu llinatge amat,

sinó per gent externa
contra enemics dels altres
sens poder dir quan mori:
Sacra terra nadiua
et retorno la vida que m'has dat.

LES RECORDANCES

(fragment)

Estels gentils de l'Ossa, jo no creia
tornà' encar, com solia, a contemplar-vos
sobre el jardí pairal espurnadissos,
parlar-vos abocat a les finestres
d'aquest estatge on de minyó vivia
i on el terme vaig veure de mes joies.
Un temps, quantes d'imatges i de faules
creà en mon pensament el posat vostre
amb el dels llums que us acompanyen! tàcit
damunt el verd glever seia llavors;
passar dels vespres bella part solia
mirant el cel, atent a la cantera
de llunyana granota camperola!
per damunt del erols i vora els closos
la lluerna era errívola: brunzien
al vent els passeigs d'arbres olorosos
i els xiprers en la selva; sota el sostre
patern sonaven veus alternes, feines
tanquilles del servei. Quins somnis dolços,
i pensaments no m'inspirava immensos
la visió d'aquella mar llunyana,
els blaus turons que d'aquí estant se'm mostren
i que tament de travessà' algun dia
imaginava, móns arcans, arcana
felicitat fenyent en el meu viure.
Ignorant de mon fat, quantes voltes
de grat ma vida dolorosa, i nua
hauria jo amb la mort bescanviada!
Ah! el cor no em deia que damnat jo fóra
a consumir la meva edat més gerda

al toix poblet nadiu, entre genteta
rústega, vil, per qui sabé' i doctrina
són noms estranys, i de rialla i gaudi
argument tot sovint; i que m'odia
i em defuig, no talment que em tingui enveja,
que més que ella no em creu, sinó que compte
jo m'hi tinc, dins el meu cor, encara
que a ningú mai, per fora, jo ho palesi.
Aquí enfonyat, abandonat, sens vida
ni amor passo mos anys; entre malèvola
colla m'he d'enasprir; aquí em despullo
de pietat i de virtuts; dels homes
em faig menyspreador, per la ramada
que em volta: vola, en tant, el jovenívol
temps amat, més amat que no la fama
i el llorer i la pura llum del dia
i el respirar; sense cap joia et perdo
inútilment, tot assetjat d'angúnies,
en l'inhumà sojorn, o tu, de l'àrida
vida l'única flor! El vent arriba
duent el so de l'hora, de la torre
de poblet. Aquest so, bé me'n recordo,
les meves nits de noi reconfortava
quan jo era en vetlla dins la cambra obscura,
sota assidus esglais la matinada
dalejant. No hi ha aci cosa que vegi
o senti, que dins mi no es faci imatge
o bé una dolça recordança en brolli.
Dolça per si; però amb dolor subentra
la idea del present, la cobejança
vana del temps pretèrit, las com ara,
i aqueix dir: Jo vaig ésser. Aquell pòrtic
passat de cara als últims raigs del dia

les sales afrescades, les pintures
d'armes, el sol que neix damunt restobles
soliu, van dar mil joies a mos ocis
quan m'era al flanc, parlant, ma error potenta,
allà on jo fos. En les antigues sales,
al fulgor de les neus, i xiuladissa
prop les amples finestres la ventada,
ressonaven deportes, i mos feliços
crits, aleshores que un posat ens mostra
de dolcesa l'indigne, acerb misteri
de les coses; sencera i mai tastada,
el minyonet sa enganyadora vida
com inexpert enamorat festeja:
celestial bellesa tota ficta
admira. O esperances, esperances,
de ma primera edat enganys placívols,
sempre, en parlar, cap a vosaltres torno:
que baldament camini el temps, i mudin
amors i pensaments, no sé oblidar-vos.
Fantasmes crec que són honor i glòria,
i sol desig els béns i cobejances;
no té la vida un fruit, misèria inútil.
I així, tan buides mes anyades, negre,
erm mon estat mortal, massa m'adono
que poc la sort em lleva. Ah, però qualque
volta, a vosaltres us retrec, antigues
esperances i a aquell, de mon inici,
imaginar gratíssim que jo emprava;
i tan planyívol veig après mon viure
i menyspreable, i que esperança tanta
si no a la mort a cap més cosa mena,
que el cor em sento bo i nuat i sento
que de mon fat, del tot, no m'aconhorto.

I tanmateix quan em serà a la vora
tan clamada mort, i el terme arribi
de la meva dissort, quan estrangera
vall se'm faci la terra, i de mes nines
fugi d'esdevenir, prou a vosaltres
recordaré, i aquella imatge encara
em farà sospirar, la inútil vida
em tornarà coenta, i la dolcesa
del jorn fatal temperarà amb angúnia.

.....

Josep Carner publicà les següents versions de Leopardi a «La Veu de Catalunya», sota el títol *De Leopardi*, per aquest ordre: *A la meva amada* el 16 de febrer de 1923, *Chor de les mòmies* el 30 i 1 de juliol de 1923, *A Silvia* el 8 de juliol de 1923, *Sobre un retrat d'una bella dona esculpit en son monument sepulcral* el 19 de juliol de 1923, *La vida solitària* el 20 d'abril de 1924, *A la Itàlia* (fragment) el 25 de maig de 1924, i *Les recordances* (fragment) el 7 de juny de 1924. Reproduïm, junt amb aquelles quatre, les tres restants. Jordi Castellanos havia reeditat les quatre primeres a «Els Marges», n. 12 (gener 1978).

ROSSEND ARQUÉS